

- 4 Жедел медициналық көмекті шақырыңыз, жақында орналасқан медициналық мекемеге барып (мемлекеттік болса дұрыс) зақымдарыңызды толық, егжей-тегжейлі құжат толтыртыңыз.
- 5 Дене мүшелеріңіз зақымдалып жатса, медициналық және психологиялық көмек талап етіңіз, медициналық қызметкер сізді мұқият тексеріп, психолог – сізден жауап алуын сұраңыз.
- 6 Бақылаңыз, дәрігер мен психологтың жазған қорытындыда: денсаулықтың толық жағдайы, бастан өткен бейнет, азап әсері, зақымдар, диагноз, қандай ем қабылдау керекті зерттеулер, салалық мамандардан кеңес алып алыңыз.
- 7 Жазбаша түрде прокуратураға, адам құқықтары жөніндегі өкіліне арыз беріңіз, (2 данада, сіздің дананызда арызды қабылдаған адамның аты-жөнін, тегін, қай күні, қолын қоюды сұраңыз). Арызда бәрін толық бейнелеп жазыңыз: күн, уақыт, қай жерде, кім, не болды, қылмыс құралын, азаптау қинаудың уақытын, мерзімділігін, күйгерлер, зақымдар, зардаптар, қандай мақсатпен қинағандарын.
- 8 Азаптау қинау арызында шұғыл сот алдындағы тергеу жұмыстарын өткізуін өтініш етіңіз; азап қинау жасаған болжамды кінәлілерге тиісті шара қолданып, оларды атқаратын қызметтен уақытша жұмыстан шығару, сізді зардап шегуші ретінде мойындап, осы оқиғаға қатысты қаулы шығару, сіздің құқықтарыңызды түсіндіру, экспертизаларды тағайындау (қинау құралдары бойынша – сот-медициналық, психолого-психиатрлық, сот-криминалдық, қан болса – молекулярно-генетикалық); журналдарды қолданыстан шығару: аудио,

видеоға жазылғандар, ұстап, әкелудің тіркелгені, арнайы құралдарды қолдану, өз көзімен көрген адамдарды, күйгерлерді тергеу.

ЕГЕРДЕ СІЗ ҚАМАУДА ОТЫРСАҢЫЗ:

- 9 Туыс-тумаңызға, адвокатқа хабар беріп, кездесуді іздеңіз (жазбаша арыз бойынша).
  - 10 Азаптау қинау арызыңызда жоғарыда көрсетілгеннен басқа, өзіңізге шұғыл қауіпсіздігіңізді қамтамасыз етуді сұраңыз (болжалды зардап шегуші ретінде қауіпсіздігіңізді жерге ауыстыру, керек болса күйгермен бірге); журналдарды қолданыстан шығару: дене күшін пайдаланған туралы, медициналық жедел жәрдемін шақырғандарын, медицина қызметкерімен қабылдану, наразылықты тіркеу.
  - 11 Арызды қабылдаған лауазымды тұлғаның аты-тегін жазып алыңыз.
  - 12 Арызыңызды прокурорға жіберіңіз.
  - 13 Ұлттық алдын алу механизмінің қатысушыларымен, қоғамдық бақылау комиссиясының мүшелерімен (ҚБК), туыс-тума, адвокатпен кездесуді талап етіңіз.
- ➔ <http://pana-defenders.info/useful-materials/weknowarticle13/>

Статья 13

Каждый имеет право на защиту своих прав и свобод!

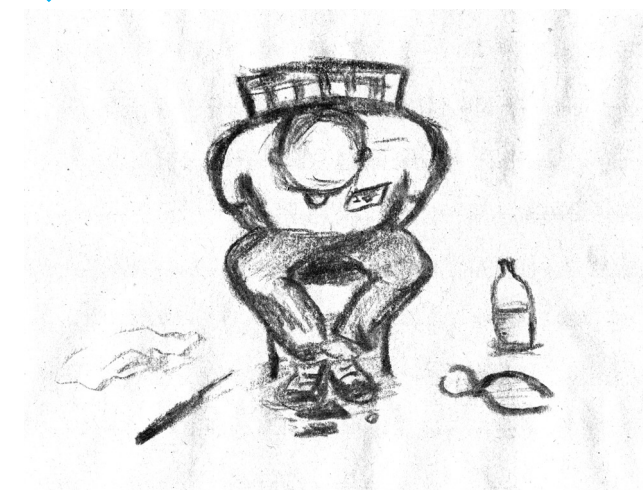
PANA

КОАЛИЦИЯ ПО ВОПРОСАМ БЕЗОПАСНОСТИ И ЗАЩИТЫ ПРАВ ЗАЩИТНИКОВ

 facebook.com/panadef

 panadefenders@gmail.com

МЫ ЗНАЕМ 13 ПРИЁМОВ ЗАЩИТЫ: ВАРИАНТОВ ДЕЙСТВИЙ, ЕСЛИ ПОДВЕРГЛИСЬ ПЫТКАМ

ЕСЛИ ВЫ НА ВОЛЕ, ТО СРАЗУ:

- 1 Обратите внимание на наличие поблизости видеокамер и укажите о них в заявлении прокурору.
- 2 Позвоните знакомому адвокату, либо в правозащитную организацию.
- 3 Сфотографируйте повреждение, приложив к нему стандартный предмет (спичечный коробок, карандаш – для определения размеров повреждений), а также сделайте кадр повреждения с лицом, для идентификации.

- 4 Вызовите скорую медицинскую помощь, обратитесь в ближайшее медицинское учреждение (желательно, государственное) для детального и полного документирования имеющихся телесных повреждений.
- 5 При наличии телесных повреждений требуйте медицинскую и психологическую помощь, просите медработника тщательно осмотреть и психолога – опросить Вас.
- 6 Проследите, чтобы заключения врача и психолога включали: подробное описание состояния здоровья и пережитых страданий, жалоб, следов/повреждений, диагноз, назначенное лечение, обследование и консультации узких специалистов.
- 7 Подайте заявления в прокуратуру, Уполномоченному по правам человека в письменном виде (по 2 экземпляра; на Вашем экземпляре попросите указать ФИО, дату и подпись принявшего лица). В заявлении подробно опишите все детали: дату, время, место, кто, что было, орудия, длительность и периодичность пыток, свидетели, повреждения, последствия, с какой целью пытали.
- 8 В заявлении о пытках следует просить о немедленном проведении досудебной проверки; о принятии мер по временному отстранению предполагаемых виновных в пытках от должности; о признании вас потерпевшим и требованием выдать постановление об этом; разъяснении ваших прав; назначении экспертиз (судебно-медицинской, психолого-психиатрической, судебно-криминалистической – по орудиям пыток; если была кровь – молекулярно-генетической); об изъятии журналов: записи с аудио-, видеофиксацией, регистрации

задержания и доставления, применения специальных средств; о допросе очевидцев, свидетелей.

ЕСЛИ ВЫ В ЗАКЛЮЧЕНИИ:

- 9 Сообщите родным, адвокату, получите свидание (по письменному заявлению).
  - 10 В заявлении о пытках помимо изложенного выше, ходатайствуйте о немедленном обеспечении безопасности (переводе в безопасное место как предполагаемого потерпевшего, так и свидетеля при необходимости); об изъятии соответствующих журналов: применения физической силы, вызовов скорой медицинской помощи, приема медицинским работником, регистрации жалоб.
  - 11 Запишите фамилию должностного лица, принявшего заявление.
  - 12 Передайте свое заявление прокурору.
  - 13 Требуйте встречи с участниками национального превентивного механизма (НПМ), членами общественной наблюдательной комиссии (ОНК), родными, адвокатом.
- ➔ <http://pana-defenders.info/useful-materials/weknowarticle13/>

Бап 13

Өз құқығы мен бостандығын қорғауға әркімнің де құқығы бар!

PANA

ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУШЫЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН БЕЛСЕНДІЛЕРДІ ҚОРҒАУ КОАЛИЦИЯСЫ

 facebook.com/panadef

 panadefenders@gmail.com

СІЗГЕ ҚИНАУ АЗАБЫН ЖАСАСА, 13 ҚОРҒАНУ ЖОЛЫН БІЗ БІЛЕМІЗ

ЕГЕРДЕ СІЗ БОСТАНДЫҚТА БОЛСАҢЫЗ, ОНДА БІРДЕН:

- 1 Жақын арада видеокамералар бар екеніне назар аударып, олар туралы прокурорға арызыңызды жазыңыз.
- 2 Таныс адвокатыңызға, немесе құқықорғаушы мекемеге қоңырау шалыңыз.
- 3 Зақымдарыңызды фотоға түсіріп, оған стандартты затты қойып (сіріңке қабын, қарындаш-зақымның көлемін білу үшін), және шынымен сіз екенін білдіретін, зақымдалған бетіңізді фотоға түсіріңіз.